

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 679/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a zo sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Samec & partners, s. r. o., Národná 15, Žilina, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6CdoR/4/2024 z 28. júna 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto uznesenia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 18. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutým uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, ako aj priznanie náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ bol účastníkom konania vedeného Okresným súdom Žilina vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletej dcére. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 9P/165/2018-1853 z 5. apríla 2023 rozhodol výrokmi I až XX, pričom zveril maloletú do striedavej starostlivosti oboch rodičov tak, že v rámci všeobecnej úpravy stanovil adaptačné obdobie 6 mesiacov, po ktorého uplynutí sa mali rodičia maloletej striedať v osobnej starostlivosti o maloletú v týždňových intervaloch. Osobitnú úpravu striedavej starostlivosti upravil po uplynutí adaptačného obdobia počas letných prázdnin, jarných prázdnin, veľkonočných a vianočných sviatkov a zimných prázdnin (výrok I), rozhodol o náhradnej osobnej starostlivosti v nezrealizovanom rozsahu (výrok II), stanovil vyživovaciu povinnosť sťažovateľa k maloletej (výrok III), rozhodol vo veci trvalého bydliska maloletej (výrok

IV), určil poberateľa prídavku na maloletú (výrok V), určil rodiča, ktorý bude uplatňovať daňový bonus (výrok VI), zamietol návrhy rodičov na úpravu styku sťažovateľa s maloletou (výrok VII), zamietol návrh sťažovateľa na zníženie výživného (výrok VIII), zamietol návrh matky na zvýšenie výživného a na určenie výživného na tvorbu úspor (výroky IX a X), rozhodol o vzájomnej informačnej povinnosti (výrok XI), uložil rodičom a maloletej výchovné opatrenie podrobiť sa odbornému poradenstvu (výrok XII), zmenil rozsudok okresného súdu sp. zn. 9P/165/2018 z 20. marca 2019 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 10CoP/53/2019 z 21. novembra 2019 vo výrokoch I a III týkajúcich sa zverenia maloletej do osobnej starostlivosti matky a určenia výživného otca (výrok XIII), zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením okresného súdu sp. zn. 9P/165/2018 z 23. októbra 2020 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 7CoP/15/2021 zo 7. apríla 2021, ktorým bol upravený styk otca s maloletou (výrok XIV), priznal znalečné a upravil účtáreň na vyplatenie znalečného (výroky XV a XVI), rozhodol o trovách štátu (výroky XVII, XVIII a XIX) a zároveň rozhodol o nároku na náhradu trov konania (výrok XX).

3. Rozsudkom krajského súdu sp. zn. 13CoP/49/2023 zo 14. decembra 2023 bol rozsudok okresného súdu z 5. apríla 2023 vo výrokoch I, II, VII, ktorými boli maloletá zverená do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, upravený styk rodičov s maloletou a návrh matky na úpravu styku zamietnutý, a vo výrokoch III, VIII, IX a X o výživnom zmenený tak, že návrh sťažovateľa na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov bol zamietnutý (výrok I). Zároveň krajský súd citovaným rozsudkom rozhodol vo veci výživného na maloletú (výroky II, III a IV), konštatoval zmenu rozsudku okresného súdu sp. zn. 9P/165/2018 z 20. marca 2019 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 10CoP/53/2019 z 21. novembra 2019 vo výroku o výživnom (výrok V), upravil styk otca s maloletou (výroky VI, VII a VIII), zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením okresného súdu z 23. októbra 2020 v spojení s uznesením krajského súdu zo 7. apríla 2021 (výrok IX), rozsudok okresného súdu z 5. apríla 2023 vo výrokoch IV, V, VI a VII, XI a XII zrušil (výrok X) a vo výrokoch XVII, XVIII, XIX a XX o náhrade trov konania potvrdil (výrok XII), uložil matke informačnú povinnosť (výrok XI), výroky XV a XVI rozsudku súdu prvej inštancie o znalečnom ponechal nedotknuté (výrok XIII) a zároveň rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania (výrok XIV).

4. Napadnutým uznesením najvyššieho súdu bolo dovolanie sťažovateľa podané z dôvodu vady zmätočnosti rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023 odmietnuté z dôvodu neopodstatnenosti námietok sťažovateľa v tomto smere.

5. Podľa názoru najvyššieho súdu sa odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu vysporadúva so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami a primerane konkretizuje dôvody nevyhovenia návrhu sťažovateľa na striedavú osobnú starostlivosť s poukazom na nesprávny záver súdu prvej inštancie o splnení potrebných predpokladov. Rozhodnutie odvolacieho súdu má všetky zákonom požadované náležitosti (§ 393 Civilného sporového poriadku).

6. Dovolací súd napokon akcentoval, že v jeho právomoci nie je revidovať skutkové zistenia urobené súdmi nižších inštancií a ani preskúmať vykonané dokazovanie. Závažné deficity v dokazovaní a ani svojvoľnosť prijatých skutkových záverov, čo by odôvodňovalo vadu zmätočnosti, pritom neboli zistené.

II. Argumentácia sťažovateľa

7. Sťažovateľ argumentuje ústavnou neudržateľnosťou rozhodnutia dovolacieho súdu s prihliadnutím na jeho odôvodnenie k namietanému dovolaciemu dôvodu zmätočnosti, v rámci ktorého videl vady zmätočnosti rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023 v porušení princípu právnej istoty a v nedostatočnosti odôvodnenia súdneho rozhodnutia.

8. Porušenie princípu právnej istoty sťažovateľ odôvodňuje poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 361/2016 z 3. augusta 2017, z ktorého vyplýva, že podmienkou striedavej osobnej starostlivosti nie sú nevyhnutne iba ideálne a harmonické vzťahy medzi rodičmi. Osobitne vyzdvihuje rozhodnutie totožného senátu krajského súdu v konaní sp. zn. 8CoP/33/2023, ktorým boli maloleté deti zverené do striedavej osobnej starostlivosti napriek tomu, že medzi rodičmi existovali vzájomné konflikty a osočovanie. Rozsudok zo 14. decembra 2023 preto podľa sťažovateľa nenapĺňa požiadavku predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, keď krajský súd v jednom prípade vyhodnotí nedostatočnú komunikáciu ako vylučujúcu zverenie dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti a v druhom prípade zastáva názor, že nedostatočnú komunikáciu rodičov je potrebné nahradiť autoritatívnym rozhodnutím o zverení dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti.

9. Arbitrárnosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023 k záveru o nevyhovení návrhu zveriť maloletú do striedavej osobnej starostlivosti videl sťažovateľ v skutkovom závere o nedostatočnosti komunikácie medzi rodičmi (a), nevysporiadaní sa krajského súdu s vadami „elaborátu“ [REDAKOVANÉ], ktorý nemožno označiť za znalecký posudok (b), absencii konfrontácie výpovede maloletej s vyjadrením súdneho znalca (c), vo vágnosti konštatovania potreby zachovania stability rodinného prostredia (d), v absencii presvedčivej odpovede na otázku, prečo nemožno striedavú osobnú starostlivosť podmieňovať adaptačným obdobím, prípadne výchovnými opatreniami (e).

10. Najvyšší súd podľa sťažovateľa posúdil jeho námietky svojvoľne a formalisticky, keďže mu nedal žiadne špecifické odpovede na rozhodujúce argumenty.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka arbitrárnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktorý sa v dovolacom konaní nevysporiadal so všetkými rozhodujúcimi argumentmi sťažovateľa prednesenými v dovolaní v súvislosti s arbitrárnosťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023, ktorým nebolo vyhovené jeho návrhu na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti.

12. V kontexte napadnutého rozhodnutia vydaného dovolacím súdom ústavný súd zdôrazňuje, že právo na spravodlivé súdne konanie či právo na súdnu ochranu, ktorého vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, sa v civilnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za ktorých splnenia civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom vrátane dovolacích konaní (m. m. II. ÚS 581/2017).

13. Ústavný súd stabilne judikuje, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (IV. ÚS 198/2020).

14. Úlohou ústavného súdu je preto posúdiť napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z toho pohľadu, či závery v ňom uvedené zodpovedajú požiadavkám obsiahnutým v práve na spravodlivé súdne konanie, a teda či sú ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 197/2021).

15. Sťažovateľ atakuje svojvoľnosť a arbitrárnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu v súvislosti s ním namietanou vadou zmätočnosti rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023 podľa názoru ústavného súdu celkom neopodstatnene.

16. Rešpektujúc judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ústavný súd vo svojej ustálenej rozhodovacej činnosti neustále pripomína, že jedným z kľúčových princípov spravodlivého súdneho konania, ako ich garantuje čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež čl. 46 ods. 1 ústavy, je aj právo na náležité súdne odôvodnenie rozhodnutia. Jeho obsahom je právo účastníka konania, resp. sporovej strany na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07).

17. Princíp predvídateľnosti rozhodovania a rozhodnutia nevyhnutne prepojený s princípom právnej istoty znamená, že sporové strany či účastníci konania môžu legitímne očakávať, že všeobecné súdy budú v skutkovo a právne porovnateľných prípadoch rozhodovať rovnako. Rozporné právne názory všeobecného súdu na identické situácie sú tak v konečnom dôsledku spôsobilé podkopávať dôveru verejnosti v súdny systém (Sovtransavto Holding v. Ukrajina, sťažnosť č. 48553/99, rozhodnutie z 27. 9. 2001, obdobne I. ÚS 189/2021). V civilnom konaní sa vec prejednáva a rozhoduje v súlade s ustálenou judikatúrnou líniou nielen najvyššieho súdu, ale aj ústavného súdu, ESLP, ako aj Súdneho dvora Európskej únie, pričom ak sa súd od tejto línie odkloní, musí obligatórne vysvetliť dôvody, pre ktoré sa odklonil od tejto konštantnej línie v odôvodnení súdneho rozhodnutia (m. m. I. ÚS 189/2021).

18. Nepochybne v rozhodnutí ústavného súdu, na ktoré v kontexte porušenia princípu právnej istoty sťažovateľ poukazuje (bod 8 tohto uznesenia), bolo akcentované, že úroveň vzájomných vzťahov rodičov a schopnosť ich vzájomnej komunikácie sú dôležitým faktorom pri realizácii príslušnej úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vrátane realizácie striedavej osobnej starostlivosti. Uvedené však nemožno interpretovať tak, že podmienkou striedavej osobnej starostlivosti sú ideálne a harmonické vzťahy medzi rodičmi maloletého dieťaťa. Vo väčšine prípadov je prirodzené, že medzi rodičmi maloletého pretrvá určitá miera napätia, nezhody a antipatie, ktorá by však nemala prekročiť rozumnú mieru, negatívne ovplyvňujúcu fyzický a psychický vývoj maloletého. Uvedená skutočnosť však sama osebe nepredstavuje prekážku na zverenie maloletého dieťaťa

do striedavej osobnej starostlivosti. Rozhodujúca je intenzita napätia a nezhôd a tiež hodnotenie tejto skutočnosti v kontexte s ďalšími okolnosťami, ktoré je potrebné vyhodnotiť v každom individuálnom prípade (II. ÚS 361/2016).

19. Prihliadajúc na konkrétne okolnosti prejednávanej veci sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že nedostatočná komunikácia medzi rodičmi pri zabezpečovaní bežných potrieb maloletej nebola v súlade so závermi prezentovanými v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 361/2016 jedinou skutočnosťou, ktorá bola hodnotená v kontexte prijatého záveru o tom, že neboli naplnené podmienky na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti. V rozsudku zo 14. decembra 2023 sa krajský súd vysporiadal s ďalšími skutočnosťami vyplývajúcimi zo znaleckého posudku [REDAKOVANÉ], odborného vyjadrenia [REDAKOVANÉ] a výpovede samotnej maloletej a zohľadnil aj okolnosť nástupu maloletej na povinnú školskú dochádzku a nevyhnutnosť adaptácie na plnenie povinností, ktoré z toho vyplývajú (bod 29 rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023). V nadväznosti na citované ústavný súd, reflektujúc už uvedené a poukazujúc na konkrétne okolnosti posudzovanej veci, poznamenáva, že spôsob vyhodnotenia vzťahov medzi rodičmi maloletej v kontexte s ďalšími osobitnými okolnosťami obsiahnutý v rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023 dostatočne odôvodňuje záver o tom, že v súvislosti s namietanou vadou zmätočnosti spočívajúcou v nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu bola argumentácia sťažovateľa nedôvodná tak, ako k tomu došiel v rámci dovolacieho konania najvyšší súd.

20. Keďže nedostatočnosť komunikácie medzi rodičmi nebola jediným a izolovaným dôvodom nevyhovenia návrhu na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti, potom je *prima facie* nedôvodná aj argumentácia sťažovateľa o tom, že krajský súd za rovnakého skutkového a právneho stavu rozhoduje odlišne a nenapĺňa tým požiadavku predvídateľnosti súdneho rozhodnutia (k tomu pozri bod 8 tohto uznesenia).

21. S argumentáciou sťažovateľa namierenou proti skutkovému záveru (o nedostatočnosti komunikácie medzi rodičmi) a proti hodnoteniu dôkazu výpovede maloletej [bod 9 písm. a) a c) tohto uznesenia] sa najvyšší súd ústavne udržateľne vysporiadal v bode 22 napadnutého uznesenia zdôraznením svojho postavenia ako dovolacieho súdu, ktorý nemá právomoc odstraňovať nedostatky pri ustáľovaní skutočného stavu veci, najmä s ohľadom na to, že v rámci dovolacieho konania nemôže vykonávať dokazovanie a je viazaný skutočným stavom veci tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovolací súd síce môže posúdiť existenciu závažných deficitov v dokazovaní (napr. opomenutý či deformovaný dôkaz), no v konkrétnych okolnostiach veci takýto deficit nebol zistený. Sťažovateľ sa snaží v súvislosti s hodnotením dôkazu výpovede maloletej predostrieť svoje vlastné hodnotenie, čo však samo osebe bez ďalších relevantných skutočností pre spochybnenie ústavnej udržateľnosti postupu krajského súdu pri dokazovaní nestačí. Neexistencia pochybenia zo strany odvolacieho súdu v procese zisťovania skutkového stavu (hodnotenie dôkazov zodpovedalo pravidlám logického myslenia a závery odvolacieho súdu mali základ vo vykonanom dokazovaní, pričom odvolací súd sa vysporiadal so všetkými podstatnými okolnosťami súvisiacimi s návrhom na zverenie maloletej do striedavej osobnej starostlivosti) bráni so skutkovými závermi polemizovať, prípadne ich spochybňovať.

22. Potreba zachovania stability rodinného prostredia [bod 9 písm. d) tohto uznesenia] je v dôvodoch uvádzaných krajským súdom logicky a výstižne previazaná so skutočnosťou nástupu

maloletej do školy, preto námietka sťažovateľa v tomto smere neobstojí. Rovnako ako už bolo zdôraznené, záver k nemožnosti vyhovieť návrhu na zverenie maloletej do striedavej starostlivosti oboch rodičov je podporený konkrétnymi okolnosťami prejednávanej veci (bod 20 tohto uznesenia), takže všeobecné konštatovanie o tom, že striedavú osobnú starostlivosť nemožno podmieňovať adaptačným obdobím, prípadne výchovnými opatreniami (ako to urobil súd prvej inštancie), možno považovať len za súčasť tzv. *obiter dictum* bez spôsobilosti mať na rozhodnutie vo veci zásadný význam, a preto námietka sťažovateľa o potrebe bližšieho vysvetlenia tohto záveru odvolacieho súdu z hľadiska jeho ústavnej udržateľnosti neobstojí [bod 9 písm. e) tohto uznesenia].

23. Napokon námietka sťažovateľa spochybňujúca „elaborát“ [redacted] (b) jednoduchým odkazom na skutočnosť, že ho nemožno považovať za znalecký posudok, už na prvý pohľad nemá v tu prejednávanej veci právny základ, a preto ani právnu relevanciu.

24. Procesný kódex rozlišuje medzi odborným vyjadrením, ktorým je aj sťažovateľom označený „elaborát“ [redacted] predložený v odvolacom konaní matkou maloletej (body 22 a 29 rozsudku krajského súdu zo 14. decembra 2023), a znaleckým posudkom v § 206 a nasl. Civilného sporového poriadku, z ktorých vyplýva zásadný rozdiel medzi týmito dôkaznými prostriedkami, ktoré však z hľadiska dôkaznej sily majú rovnocenné postavenie. Základným definičným znakom determinujúcim charakter každého z nich je odbornosť. Pre odborné vyjadrenie sa požaduje posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, zatiaľ čo pre znalecké dokazovanie je na posúdenie skutočností potrebné uplatniť vedecké poznatky. Uvedené už len s prihliadnutím na zákonnú právnu úpravu rozlišujúcu medzi odborným vyjadrením a znaleckým posudkom a zároveň vychádzajúcu z rovnocennosti oboch dôkazných prostriedkov rezultuje skutočnosť, že námietka sťažovateľa je právne irelevantná.

25. Po preskúmaní podstatných častí napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že v kontexte namietanej vady zmätočnosti sa dovolací súd dostatočným spôsobom zaoberal argumentáciou sťažovateľa, ktorou atakoval nedostatočnosť odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu v kontexte vysporiadania sa s relevantnými skutočnosťami predloženými sťažovateľom. Záver dovolacieho súdu o nepreukázaní väd zmätočnosti v postupe odvolacieho súdu považuje ústavný súd za ústavne udržateľný, t. j. taký, ktorým nemohlo dôjsť k zásahu do práv sťažovateľa ako dovolateľa zaručených ústavou a dohovorom. Ústavne udržateľný záver dovolacieho súdu rovnako v kontexte merita veci, a to rozhodovania o návrhu na zverenie maloletého do striedavej starostlivosti oboch rodičov, vylučuje akúkoľvek možnosť vyslovenia porušenia povinnosti všeobecného súdu prihliadať v konaní týkajúcom sa maloletého na jeho najlepší záujem.

26. Skutočnosti, ktoré sťažovateľ uvádza v ústavnej sťažnosti, s prihliadnutím na už uvedené čiastkové závery ústavného súdu preto neindikujú nedostatočnosť odôvodnenia rozhodnutia dovolacieho súdu k nim vzneseným dovolacím námietkam atakujúcim vadu zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a neumožňujú prijať záver, že napadnutým uznesením došlo k takým pochybeniam, ktoré by mali ústavnoprávny rozmer, teda ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

27. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol v súlade s § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

28. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti stratilo opodstatnenie rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľa uvedených v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu